

БОЛАЛАР КАСАЛЛИКЛАРИНИ ИНТЕГРИРЛАШГАН УСУЛДА ОЛИБ БОРИШ

ТУҒИЛГАНДАН 2 ОЙЛИККАЧА БЎЛГАН ГЎДАКЛАРНИ ОЛИБ БОРИШ

БЕМОР ГЎДАКНИНГ АХВОЛИНИ БАҲОЛАНГ ВА ТАСНИФЛАНГ

ЎТА ОҒИР КАСАЛЛИК ЁКИ МАҲАЛЛИЙ БАКТЕРИАЛ ИНФЕКЦИЯ ЭХТИМОЛИНИ ИЗЛАНГ.....	3
САРҒАЙИШ ЭХТИМОЛИНИ ИЗЛАНГ.....	4
ГЎДАКДА ДИАРЕЯ БОРМИ?.....	5
СЎНГ ТЕКШИРИБ КЎРИНГ, ОВҚАТЛАНИШ МУАММОЛАРИ ЁКИ КАМВАЗНЛИК БОРМИ?.....	6
Гўдакнинг эмланганлик ҳолатини текширинг.....	7
Бошқа муаммоларни баҳоланг	7

ГЎДАКНИ ДАВОЛАНГ ВА ОНАГА МАСЛАҲАТ БЕРИНГ

Антибактериал препаратнинг биринчи дозасини мушак орасига юборинг	
Мушак орасига юбориладиган антибактериал воситалар	8
Гипогликемиянинг олдини олинг.....	8
Маҳаллий бактериал инфекцияни мос антибактериал препарат билан даволанг	
Маҳаллий бактериал инфекцияда антибактериал восита—Амоксициллин	9
Онага маҳаллий инфекцияни уй шароитида даволашни ўргатинг.....	9
Онага гўдакни касалхонага олиб кетишда қандай иссиқ тутиш кераклигини ўргатинг.....	10
Диареяни даволаш учун БОЛАНИ ДАВОЛАНГ схемасига қаранг.....	10

Барча гўдакларни эмлаш таквими бўйича эмланг.....	10
Онага гўдакни тўғри ушлашни ва кўкракка тўғри тутишни ўрга- тинг.....	11
Онага қандай қилиб кўкрак сутини соғишни ўргатинг.....	11
Онани пие́ла ёрдамида овқатлантиришга ўргатинг.....	12
Онани камваззли гўдакни уй шароитида қандай қилиб иссиқ тутишга ўрга- тинг.....	12
Онага гўдакни уй шароитида парвариш қилиш бўйича маслаҳат беринг	
Гўдакни фақат она сuti билан овқатлантиринг.....	13
Гўдакни доимо иссиқ ҳолатда бўлишини таъминланг.....	13
Қачон қайтиб келиш.....	13

БЕМОР ГЎДАКДА КЕЙИНГИ КУЗАТУВНИ ЎТКАЗИНГ

Маҳаллий бактериал инфекция.....	14
Сарғайиш.....	14
Диарея.....	14
Овқатлантиришдаги муаммолар.....	15
Камваззлик.....	15
Камқонлик.....	15
Оғиз оқармаси.....	15

Вазнини ёшга мослиги

Вазнини ёшга мослиги. Ўғил болалар: туғилишдан 6 ойгача	16
Вазнини ёшга мослиги. Қиз болалар: туғилгандан 6 ойгача	17

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ ВАЗИРЛИГИ
ТИББИЙ ТАЪЛИМНИ РИВОЖЛАНТИРИШ МАРКАЗИ
РЕСПУБЛИКА ИХТИСОСЛАШТИРИЛГАН ПЕДИАТРИЯ
ИЛМИЙ -АМАЛИЙ ТИББИЁТ МАРКАЗИ

“ТАСДИҚЛАЙМАН”

ЎзР ССВ Фан ва ўқув юртлари
бош бошқармаси бошлиғи
т.ф.д. У.С. Исмаилов
2013 й. « 14 » март
№ 1 баённома

“КЕЛИШИЛДИ”

ЎзР ССВ Тиббий таълимини
ривожлантириш маркази
директори
М.Х. Халимова
2013 й. « 14 » март
№ 1 баённома

Болалар касалликларини интегрирлашган усулда
олиб бориш

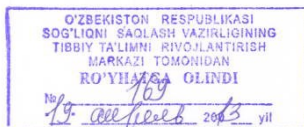
2 ойликкача бўлган бемор болани аҳволини баҳолаш, таснифлаш ва давони
белгиланг буклет схемаси

Болалар касалликларини интегрирлашган усулда олиб бориш
бўйича

ЖССТ томонидан ишлаб чиқилган ва Ўзбекистон Республикаси
мутахассислари томонидан мослаштирилган

ЎҚУВ КУРСИ

Тошкент 2013

Жаҳон Соғлиқни Сақлаш Ташкилоти 1998

Ушбу ҳужжат кенг омма учун чоп этишга мўлжалланмаган бўлиб, барча ҳуқуқлар
Жаҳон Соғлиқни Сақлаш Ташкилотига тегишлидир. (ЖССТ). Ушбу ҳужжат ЖССТ-
нинг олдиндан берилган ёзма рухсатисиз тўлиқ ёки қисман таржима этилиши, эркин
ҳолда тўпламлар ва рефератлар учун фойдаланилиши мумкин эмас. Ушбу ҳужжатнинг
бирорта қисми ҳам, ЖССТ-нинг олдиндан берилган рухсатисиз, маълумотлар базасида
сақланиши, ёки барча-механик, электрон ёки бошқа йуллари билан узатилиши мумкин
эмас.

«Болалар касалликларини интегрирлашган усулда олиб бориш» ўқув курси
Жаҳон Соғлиқни Сақлаш Ташкилотининг Бола Соғлиғи ва Ривожланиш
Бўлими (СНД) ва ЮНИСЕФ томонидан АСТ International, Атланта, Жоржия,
АҚШ, билан шартнома асосида тайёрланган.

Ушбу қўлланма, Болалар касалликларини интегрирлашган усулда олиб
бориш стратегияси бўйича миллий тренерлар т.ф.д. З.Е. Умарназарова, т.ф.д.
И.М. Ахмедова, т.ф.н. Г.Б. Утепова томонидан матнлар асосида қайтадан
ЖССТ охириги тавсиялари асосида янгиланди ва қайта чоп этилган
(Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни Сақлаш вазирлигининг Республика
ихтисослаштирилган педиатрия илмий-амалий тиббиёт маркази, Тошкент
педиатрия тиббиёт институти).

Ўқув курси бирламчи бўғин тизими, болалар тиббиёт муассасалари,
шунингдек тиббиёт олий ўқув юртлари, ўрта махсус ўқув юртлари ва
Тошкент врачлар малакасини ошириш институти ўқув дастурларига киритиш
учун мўлжалланган.

Такризчилар: Э.А. Шомансурова, т.ф.д., ТошПТИнинг амбулатория тиббиёти
кафедраси мудири

К.Ш. Салихова, т.ф.н. ЎзРССВ РИПИАТ Маркази илмий-ишлар бўйича
директор муовини

Ўқув курси ЎзР ССВ РИПИАТ Марказида 2013 йил 14 мартдаги Илмий
Кенгашида кўриб чиқилди ва тасдиқланди, 3-мажлис баённомаси.

Илмий котиба т.ф.н.

Д.С. Арипова

2 ОЙЛИККАЧА БЎЛГАН БЕМОР ГЎДАКНИНГ АҲВОЛИНИ БАҲОЛАНГ, ТАСНИФЛАНГ ВА ДАВОНИ БЕЛГИЛАНГ

БАҲОЛАНГ

ОНАДАН ГЎДАКНИНГ МУАММОЛАРИ ҲАҚИДА СЎРАНГ

- Аникланг, ушбу муаммо бўйича бирламчи ташрифми ёки қайта ташрифми
 - Агар қайта ташриф бўлса, кейинги кузатув бўйича махсус йўриқномага қаранг
 - Агар ташриф бирламчи бўлса, боланинг ҳолатини куйидаги жадвалда кўрсатилган кетма-кетликда баҳоланг

ТАСНИФЛАНГ

КАСАЛЛИКНИ ТАСНИФЛАШ УЧУН ГЎДАК- ДАГИ МУАММО ВА СИМПТОМЛАРГА МОС КЕЛАДИГАН ЖАДВАЛНИНГ БАРЧА БЎЛИМ- ЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИНГ

ДАВОНИ БЕЛГИЛАНГ

ЎТА ОҒИР КАСАЛЛИК ЁКИ МАҲАЛЛИЙ БАКТЕРИАЛ ИНФЕКЦИЯ ЭҲТИМОЛИНИ ИЗЛАНГ

СЎРАНГ: • Гўдакни овқатлантиришда муаммолар борми? • Гўдакда шайтонлаш бўл-дими?	КЎЗДАН КЕЧИРИНГ, ЭШИТИБ КЎРИНГ, ҲИС ЭТИНГ • Минутдаги нафас сонини сананг. Минутига _____ та. Нафас тезлашган бўлса, қайта сананг _____ та. Нафас тезлашганми? • Қўкрак қафасининг кучли тортилишини изланг. • Қўлтиқ ости ҳароратини ўлчанг. - Иситма борлиги (37,5°C даража ва ундан юқори) - Ҳарорат пасайиб кетгани (35,5°C даражадан пастлиги). • Киндикни кўздан кечиринг. Қизариш ёки йирингли ажралмалар борми? • Теридаги йирингчаларни изланг. • Гўдакнинг ҳаракатларини кўздан кечиринг. Гўдак ухлаётган бўлса, онасидан уни уйғотишини илтимос қилинг. Агар гўдак ҳаракат қилмаса, секин таъсир кўрсатинг. - Таъсир кўрсатганда ҳаракат қиладими? - Таъсир кўрсатишга қарамай ҳаракатсизми?	Барча гўда- кларни таснифланг	Куйидагилардан биттаси бўлса ҳам: • Шайтонлаш ёки • Ёмон овқатланади ёки • Тезлашган нафас (бир дақиқа ичида 60 ва ундан кўп) ёки • Қўкрак қафасини кучли тортилиши ёки • Ҳаракат фақат қўзғатганда бор ёки қўзғатганда ҳам ҳаракатнинг йўқ ёки • Тана ҳарорати 37,5°C* ёки ундан юқори ёки • Тана ҳароратини пастлиги (35,5°C*дан паст) ёки • Киндик атрофидаги қизариш 1 см дан ортиқ, шиш ва ҳидли йиринг бор	ЎТА ОҒИР КАСАЛЛИК	• Антибиотикнинг биринчи дозасини мускул орасига юборинг • Гипогликемиянинг олдини олинг • ЗУДЛИК билан касалхонага юборинг** • Касалхонага етиб боргунча гўдакни қандай қилиб иссиқ сақлаш бўйича онага маслаҳат беринг
			• Киндикда йирингли ажралма бор ёки киндик қизарган • Терида йирингли тошмалар	МАҲАЛЛИЙ БАКТЕРИАЛ ИНФЕКЦИЯ	• Мос келадиған оғиз орқали бериладиган анти-бактериал препаратни беринг • Онага маҳаллий инфекцияни уй шароитида даволашни ўргатинг • Онага гўдакни уй шароитида парвариш қилиш бўйича маслаҳат беринг • Кейинги кузатув 2 кундан кейин
			• Ўта оғир касаллик ёки маҳаллий бактериал инфекция белгилари йўқ	ЎТА ОҒИР КАСАЛЛИК ЁКИ МАҲАЛЛИЙ ИНФЕКЦИЯ	• Онага гўдакни уй шароитида парвариш қилиш бўйича маслаҳат беринг

* Бу аксилляр ҳарорат кўрсаткичи. Ректал ҳарорат тахминан 0,5°C юқори.

** Гўдакни касалхонага юборишнинг иложиси бўлмаса, Болалар касалликларини интегрирлашган усулда олиб бориш дастурининг Бемор гўдакни олиб бориш модулидаги «Касалхонага юборишнинг иложиси бўлмаганда» қисмига қаранг.

САРҒАЙИШ ЭҲТИМОЛИНИ ИЗЛАНГ

*Агар сарғайиш бўлса,
СЎРАНГ:*

- Қачон биринчи марта сарғайиш пайдо бўлди?

КЎРИНГ ВА ҲИС ЭТИНГ:

- Сарғайиш борми (кўз оқлигининг ёки тери қопламларининг сариқ ранги)?
- Кафтлар ва оёқ тагларининг сарғайиши борми?

*Сариқликни
таснифланг*

• Ҳар қандай сариқлик, агар ёши 24 соатдан кам бўлса, ёки • Ёшидан катъий назар, кафтлар ва оёқ тагларидаги сариқлик	ОҒИР САРҒАЙИШ	• Гипогликемиянинг олдини олинг • ЗУДЛИК билан касалхонага юборинг • Касалхонага етиб боргунча гўдакни қандай қилиб иссиқ сақлаш бўйича онага маслаҳат беринг
• Ёши 24 соатидан ўтганда пайдо бўлган сариқлик ВА • Кафтларда ва оёқ тагларида сариқлик йўқ	САРҒАЙИШ	• Гўдакни уй шароитида парвариш қилиш бўйича онага маслаҳат беринг • Агар кафт ва оёқ тагларида сариқлик пайдо бўлса, дарҳол қайта мурожаат қилиш кераклигини онага тушунтиринг • Агар гўдакнинг ёши 14 кундан ортиқ бўлса, текшириш учун касалхонага юборинг • Кейинги кузатув 1 кундан кейин
• Сариқлик йўқ	САРҒАЙИШ ЙЎҚ	• Гўдакни уй шароитида парвариш қилиш бўйича онага маслаҳат беринг

СЎНГРА СЎРАНГ: Гўдакда диарея борми?*

БОР БЎЛСА, КЎЗДАН КЕЧИРИНГ ВА ҲИС ЭТИНГ:

- Умумий аҳволига қаранг. Гўдак:
 - Ўзи мустақил ҳаракат қиладими?
 - Таъсир кўрсатганда ҳаракат қилиб, кейин ҳаракати тўхтаб қоладими?
 - Таъсир кўрсатишга қарамай ҳаракати йўқми?
 - Гўдак безовта ва бетокатми?
- Изланг кўзлари киртайганми?
- Қориндаги тери бурмаларининг реакциясини текширинг.

Тери бурмаси:

 - Жуда секин (2 секунддан кўп) текисланади.
 - Секин (2 секундгача) текисланади.

ДИАРЕЯНИ таснифланг

Қуйидаги белгилардан икkitаси бўлганда:	ОҒИР СУВСИЗЛАНИШ	Агар гўдакда бошқа оғир таснифлар бўлмаса: • Оғир сувсизланишни даволаш учун В режадан фойдаланинг ЁКИ Агар гўдакда бошқа оғир таснифлар бўлса: • ЗУДЛИК билан гўдакни онаси билан касалхонага юборинг. Касалхонага боргунча онаси болага ОРВнинг паст осмоляр эритмасини тез-тез ичириб кетиши лозим • Онага эмизишни давом эттириши кераклигини тушунтиринг
Қуйидаги белгилардан икkitаси бўлганида:	ЎРТАЧА СУВСИЗЛАНИШ	• Ўртача сувсизланишда кўкрак сути билан бокишни давом эттиринг ва суюқликлар беринг (Б Режа) • Агар гўдакда бошқа оғир таснифлар бўлса: • ЗУДЛИК билан гўдакни онаси билан касалхонага юборинг. Касалхонага боргунча онаси болага ОРВнинг паст осмоляр эритмасини тез-тез ичириб кетиши лозим • Онага эмизишни давом эттириши кераклигини тушунтиринг • Онасига қачон зудлик билан қайта мурожаат қилиш кераклигини тушунтиринг • Кейинги кузатув аҳволи яхшиланмаса 2 кундан кейин
Ўртача ёки оғир сувсизланишни таснифи учун белгилар етарли эмас	СУВСИЗЛАНИШ ЙЎҚ	• Диареяни даволаш учун уй шароитида суюқлик беринг ва кўкрак сути билан бокишни давом эттиринг (А Режа) • Онасига қачон зудлик билан қайта мурожаат қилиш кераклигини тушунтиринг • Кейинги кузатув аҳволи яхшиланмаса 2 кундан кейин

*Қайси ҳолларда гўдакда диарея бор деб ҳисобланади?

Агар гўдак ахлатининг одатдаги кўриниши ўзгариб, тез-тез ва сувли (ахлатда сув миқдори кўп) бўлса, гўдакда диарея бор деб айтиши мумкин.

Кўкрак сути эмадиган болаларда одатда ахлати тез-тез ва бўтқасимон бўлади ва бу диарея ҳисобланмайди.

СЎНГРА ТЕКШИРИБ КЎРИНГ, ОВҚАТЛАНИШ МУАММОЛАРИ ЁКИ КАМВАЗНЛИК БОРМИ

СЎРАНГ: - Гўдак кўракни эмадими? Шундай бўлса, 24 соат ичида неча марта? - Гўдак бошқа овқат ёки суюқликлар олиб турадими? Агар олса, неча марта? - Гўдакни овқатлантиришда Сиз нимадан фойдаланасиз?	КЎЗДАН КЕЧИРИНГ, ЭШИТИБ КЎРИНГ, ХИС ЭТИНГ: - Вазнининг ёшга мослигини аниқланг. - Оғиздаги яраларни ёки оқ қарашларни изланг.	ОВҚАТЛАНИШ МУАММОЛАРИНИ таснифланг	ОВҚАТЛАНИШ МУАММОСИ ЁКИ КАМВАЗНЛИК	- Агар гўдак кўракка нотўғри тутилган бўлса ёки самарасиз эмаётган бўлса, онага болани кўрак олдида тўғри ҳолатда ушашни ва кўракка тўғри тутишни ўргатинг. -Агар бирданига барчасига ўргатишнинг иложиси бўлмаса, онани кўракни соғиб болани пиёлачадан овқатлантиришга ўргатинг. - Агар она гўдакни суткада 8 мартадан кам эмизаётган бўлса, эмизиш сонини кўпайтиришини, бола неча марта хоҳласа шунча марта, кечаси ҳам, кундузи ҳам эмизишни онага маслаҳат беринг. - Агар гўдак бошқа овқат ёки суюқлик ичаётган бўлса, онага кўпроқ эмизишни ва бошқа суюқлик ва овқат беришни камайтириш кераклигини ва албатта пиёладан фойдаланишни тушунтиринг. - Агар гўдак кўрак сутини умуман эмаган бўлса: - Кўрак сути билан овқатлантириш ва релактация бўйича маслаҳат беринг. - Сутли аралашмаларни тўғри тайёрлаш ва овқатлантириш учун пиёладан фойдаланиш бўйича маслаҳатлар беринг. - Вазни кам бўлган гўдакни уй шароитида қандай қилиб овқатлантириш ва иссиқ сақлаш бўйича онага маслаҳат беринг. - Агар гўдакнинг оғзида оқ қарашлар бўлса, уй шароитида 0,25% ли генцианвиолет эритмаси билан даволашни онага ўргатинг. - Онага болани парвариш қилиш бўйича маслаҳат беринг. - Овқатланиш муаммолари ва оғиздаги оқ қарашлар бўйича кейинги кузатув 2 кундан кейин. - Камвазнлик бўйича кейинги кузатув 14 кундан кейин.
АГАР ГЎДАК: Суткасида 8 мартадан камроқ эмадиган бўлса, овқат ёки суюқликнинг бошқа турларини олса, ёки ўз ёши учун вазни кам бўлса, ВА Зудлик билан касалхонага юбориш учун бошқа сабаблар бўлмаса: КЎКРАК БИЛАН ЭМИЗИШНИ БАҲОЛАНГ: - Гўдак сўнгги 1 соат давомида кўрак эмганми? Агар гўдак сўнгги 1 соат ичида кўрак эмаган бўлса, онадан уни эмизишини илтимос қилинг ва 4 минут давомида кузатинг. Агар гўдак сўнгги 1 соат давомида эмган бўлса, онадан кутиб туришини ва боланинг қорни очганда эмизиб кўришни илтимос қилинг. - Гўдак кўракка тўғри тутилганми? <i>нотўғри</i> <i>тўғри</i> - Кўракка тўғри тутилганлигини текшириш учун қуйидаги белгиларни изланг: - Боланинг ияги онанинг кўрагига тегиб турибди - Оғзи катта очилган - Пастки лаби ташқарига қайрилган - Ареоланинг катта қисми пастидан эмас, юқоридан кўриниб турибди (Агар санаб ўтилган барча белгилар бор бўлса, демек гўдак кўракка тўғри тутилган) - Гўдак самарали эмяптими (яъни, чуқур, секин сўриш ҳаракатлари орасида қиска тўхташлар билан)? <i>самарасиз</i> <i>самарали</i> (Агар боланинг бурни битиб, эмишга ҳалал қилаётган бўлса, бурнини тозаланг).		- Кўракка нотўғри тутилган ёки - Кўракни самарасиз эмяпти ёки 24 соат ичида 8 мартадан кам эмади ёки - Бошқа овқат ёки суюқликлар ичади ёки - Вазни ёшига нисбатан кам - Оғзида яралар ёки оқ қарашлар	ОВҚАТЛАНИШ МУАММОСИ ЁКИ КАМВАЗНЛИК	Камвазнлик бўйича кейинги кузатув 14 кундан кейин - Онага гўдакни уй шароитида парвариш қилиш бўйича маслаҳат беринг - Онани болани тўғри овқатлантираётгани учун мақтанг

ГЎДАКНИНГ ЭМЛАНГАНЛИК ҲОЛАТИНИ ТЕКШИРИНГ

ЭМЛАШ ТАҚВИМИ:	ЁШИ	ВАКЦИНА	ВИТАМИН А
	Биринчи 24 соат — 2-5 кун —	ВГВ –1 БЦЖ ОПВ – 0	200 000 МЕ онасига туғруқдан сўнг 6 ҳафта давомида

- Гўдак ушбу ташриф чоғида қолдириб юборган барча эмлашларни олиши керак.
- Уларга касалхонага юбориладиган гўдаклардан ташқари барча бемор гўдаклар ҳам киради.
- Болани парваришловчи шахсга болани кейинги эмлаш учун қачон келишини айтинг.

БОШҚА МУАММОЛАРНИ БАҲОЛАНГ

ГЎДАКНИ ДАВОЛАНГ ВА ОНАГА МАСЛАҲАТ БЕРИНГ

Антибактериал препаратнинг биринчи дозасини мушак орасига юборинг

- Ампициллиннинг биринчи дозасини мушак орасига юборинг ва
- Гентамициннинг биринчи дозасини мушак орасига юборинг

ОҒИРЛИГИ	АМПИЦИЛЛИН Доза: 50 мг ҳар 1 кг	ГЕНТАМИЦИН	
	500 мг флаконга 2,6 мл стерилланган сув қўшинг = 500 мг/3,0 мл	2 мл да 20 мг (10 мг/мл) бўлган суюлтирилмаган флакон, ЁКИ таркибида 80 мг (40 мг/мл) бўлган 2 мл ли флаконга 6 мл стерилланган сув қўшинг, таркиби 80 мг*=8 мл (10 мг/мл)	
		ЁШИ –7 кундан кам Доза: 5 мг ҳар 1 кг	ЁШИ –7 кун ва катта Доза 7,5 мг ҳар 1 кг
1 – <1,5 кг	0,4 мл	0,6 мл*	0,9 мл*
1,5 – < 2 кг	0,5 мл	0,9 мл*	1,3 мл*
2 – < 2,5 кг	0,7 мл	1,1 мл*	1,7 мл*
2,5 – < 3 кг	0,8 мл	1,4 мл*	2,0 мл*
3 – < 3,5 кг	1,0 мл	1,6 мл*	2,4 мл*
3,5 – < 4 кг	1,1 мл	1,9 мл*	2,8 мл*
4 – < 4,5 кг	1,3 мл	2,1 мл*	3,2 мл*

*Суюлтирилмаган 40 мг/мл ли гентамицинни ишлатманг.

ЎТА ОҒИР ИНФЕКЦИЯСИ бўлган гўдаклар хусусида тутиладиган энг яхши йўл – уларни касалхонага юборишдир. Агар бунинг иложиси бўлмаса, лоақал 5 кун давомида ампициллин ва гентамицин беринг. Гўдакнинг ёши 1 ҳафтадан кам бўлса ампициллинни мушак орасига кунига 2 марта, гўдакнинг ёши 1 ҳафта ва ундан катта бўлса, кунига 3 марта юборилади. Гентамицин кунига бир марта юборилади.

Гипогликемиянинг олдини олинг

- **Агар гўдак кўкракни эма олса:** Онадан гўдакни эмизишини илтимос қилинг.
- **Агар гўдак кўкракни ололмаса, лекин юта олса:** Касалхонага юборишдан олдин 20-50 мл (10 мл/кг) соғилган сут беринг. Агар соғилган сут беришнинг иложиси бўлмаса, 20-50 мл (10 мл/кг) ширин сув беринг (ширин сув тайёрлаш учун 4 чой қошиқдаги (20 гр) шакарни 200 мл қайнатилган сувда эритинг).
- **Агар гўдак юта олмаса:** 20-50 мл соғилган сутни ёки ширин сувни назогастрал зонд орқали беринг.

ГЎДАКНИ ДАВОЛАНГ ВА ОНАГА МАСЛАҲАТ БЕРИНГ

МАҲАЛЛИЙ БАКТЕРИАЛ ИНФЕКЦИЯНИ МОС АНТИБАКТЕРИЛ ПРЕПАРАТ БИЛАН ДАВОЛАНГ

Маҳаллий бактериал инфекцияда антибактериал восита - АМОКСИЦИЛЛИНни қўлланг

Гўдакнинг ЁШИ ёки ОҒИРЛИГИ	АМОКСИЦИЛЛИН (25 мг/кг—бир марталик доза) 2 маҳалдан 5 кун давомида беринг	
	ТАБЛЕТКА 250 мг	СИРОП 125 мг 5 мл да
Туғилгандан- 1 ойликкача (< 4 кг)	1/4	2,5 мл
1 ойликдан-2 ойликкача (4 - < 6 кг)	1/2	5 мл

Онага маҳаллий инфекцияни уй шароитида даволашни ўргатинг

- Даволашни қандай олиб бориш кераклигини онага тушунтиринг.
- Амбулатория шароитида она даволашни биринчи марта қандай олиб бораётганини кузатинг.
- Агар гўдакнинг аҳволи ёмонлашса қайта келишни онага тушунтиринг.

Теридаги йирингчаларни ва киндик инфекциясини даволаш учун

Онага даволашни 1 кунда 2 марта, 5 кун мобайнида ўтказиш кераклигини айтинг.

Она:

- > Қўлларини совун билан ювиши,
- > Эҳтиётлик билан йиринг ва қатқалоқни совунли сув билан ювиши,
- > Терини қуриштириши,
- > 0,5%ли генцианвиолет эритмаси билан артиши,
- > Қўлларини совун билан ювиши керак.

Оғиз оқармаси, оғиздаги яраларни даволаш учун

Онага даволашни 1 кунда 4 марта, 7 кун мобайнида ўтказиш кераклигини айтинг.

Она:

- > Қўлларини совун билан ювиши,
- > Тоза матони бармоққа ўраб, тузли сувга ботириши ва боланинг оғзини артиши,
- > Оғизни тенг баробар суюлтирилган (0,25%) генцианвиолет билан артиши,
- > Қўлларини совун билан ювиши керак.

ГЎДАКНИ ДАВОЛАНГ ВА ОНАГА МАСЛАҲАТ БЕРИНГ

Онага гўдакни касалхонага олиб кетишда қандай қилиб иссиқ тутиш кераклигини ўргатинг

- *Тери-териғи контактини таъминланг ЁКИ*
- *Касалхонага кетиш пайтида гўдакни иложи борида доимо иссиқ тутинг. Гўдакка мавсумга қараб бош кийим, пайпоқ ва қўлқопчалар кийдиринг, керак бўлса юмшоқ кўрпачага ўраб олинг.*

Диареяни даволаш учун БОЛАНИ ДАВОЛАНГ схемасига қаранг

Барча гўдакларни эмлаш тақвими бўйича эмланг

ГЎДАКНИ ДАВОЛАНГ ВА ОНАГА МАСЛАҲАТ БЕРИНГ

ОНАГА ГЎДАКНИ ТЎҒРИ УШЛАШНИ ВА КЎКРАККА ТЎҒРИ ТУТИШНИ ЎРГАТИНГ

- Онага гўдакни қандай тўғри ушлаш кераклигини кўрсатинг:
 - Боланинг боши ва танаси бир текисликда,
 - Тана ва юзи кўкракка қараган ва бурун сўрғич сатҳида,
 - Боланинг танаси онасининг танасига яқин,
 - Она боланинг бўйнини ва елкасини эмас, балки бутун танасини ушлаб туради.
- Онага гўдакни қандай қилиб кўкракка тўғри тутишни кўрсатинг:
 - Боланинг ияги онанинг кўкрагига тегиб туради,
 - Оғзи катта очилган,
 - Пастки лаби ташқарига қайтарилган,
 - Ареоланинг кўп қисми бола оғзининг пастидан эмас, устидан кўринади.

Кўкракка тўғри тутилганлик ва самарали эмиш белгиларини изланг. Кузатинг. Агар бола кўкракка нотўғри тутилиб, самарасиз эмаётган бўлса, маслаҳатни қайтадан бошланг.

ОНАГА ҚАНДАЙ ҚИЛИБ КЎКРАК СУТИНИ СОҒИШНИ ЎРГАТИНГ

Онадан қуйидагиларни бажаришни илтимос қилинг:

- Қўлларини совун билан тозалаб ювишни.
- Қулай ҳолатни эгаллашни.
- Сўрғичи ва ареоласининг тагига оғзи кенг идишни тутиб, ушлаб туришни.
- Қўлининг бош бармоғини кўкрагининг тепа қисмига, кўрсаткич бармоғини пастки қисмига, яъни, бир-бирига қарама-қарши қўйишни (кўкрак сўрғичидан камида 4 см узоқликда).
- Сут безини бош ва кўрсаткич бармоқлар ўртасида бир неча марта сиқиб, кейин қўйиб юборишни.
- Агар, сут пайдо бўлмаса, она бош ва кўрсаткич бармоқларини сўрғич томонга суриб, аввалгидай кўкракни яна бир неча марта сиқиб – қўйиб юбориши лозим.
- Сут безини айланасига, турли нуқталарида сиқиб-қўйиб юбориши ва бунда бармоқлар сўрғичдан бир хил масофада бўлиши лозим. Бу ҳаракатлар эҳтиёткорлик билан, сўрғич ёки терига шикаст етказмасдан бажарилиши керак.
- Соғишни кўкракдан сут сизиб чиқа бошламагунга қадар давом эттириш ва фақат шундан сўнггина иккинчи кўкракка ўтиш ва уни ҳам сут сизиб чиқа бошлагунча соғиш лозим.
- Ҳар бир кўкракни навбатма-навбат, 5-6 марта, камида 20-30 минут давомида соғиш керак.
- Соғишни сут сизиб чиқиши тугаши билан тўхтатиш мумкин, лекин, яна қайта соға бошлашингиз билан сут томчилари пайдо бўлади.

ГЎДАКНИ ДАВОЛАНГ ВА ОНАГА МАСЛАҲАТ БЕРИНГ

ОНАНИ ПИЁЛА ЁРДАМИДА ОВҚАТЛАНТИРИШГА ЎРГАТИНГ

Сут тўкилганда кийимлари ифлосланмаслиги учун, гўдакнинг кўкрагига салфетка тутинг

- Гўдакни тиззангизда ярим вертикал (тик) ҳолатда ушлаб ўтиринг.
- Пиёлага ўлчаб олинган сутни қуйинг.
- Пиёлани шундай ушлангки, унинг қирраси пастки лабга бемалол тегиб турсин.
- Гўдакнинг лабига сут тегиши учун пиёланинг чеккасини бироз кўтаринг.
- Сутни ичиш учун гўдакнинг ўзига имкон беринг. Гўдакнинг оғзига сутни ҚУЙМАНГ.

ОНАНИ КАМВАЗНЛИ ГЎДАКНИ УЙ ШАРОИТИДА ҚАНДАЙ ҚИЛИБ ИССИҚ ТУТИШГА ЎРГАТИНГ

- Гўдак билан онани бир тўшак остида бўлишини таъминланг.
- Хона ҳароратини иссиқлик манбалари ёрдамида 25°C дан паст бўлмаган даражада сақланг. Хонада совуқ шамолли елвизак йўқлигига ишонч ҳосил қилинг.
- Камваззли гўдакни чўмилтирманг. Агар чўмилтирмоқчи бўлсангиз, буни иссиқ хонада иссиқ сув ёрдамида амалга оширинг ва чўмилтириб бўлгандан сўнг гўдакни қуруқ бўлгунча артиб, кийинтиринг.
- Гўдакнинг кийимини (масалан, пеленкасини) ҳар гал у нам бўлганда алмаштиринг.
- Терига-тери контактини иложи борича узоқ, кундузи ва кечаси давом эттиринг. Терига-тери тегиб туриши учун: Болага олд тугмалари қадаладиган иссиқ кўйлак, иштонча, қалпоқча ва пайпоқ кийдириг. Гўдакни терига-тери контактида онанинг кўкрак қафасига, кўкрак безлари оралиғига бошини ён тарафга қараган ҳолатида жойлаштиринг.
- Гўдакнинг танасини онанинг кийими билан ёпинг (совуқ кунда кўшимча иссиқ кўрпача билан).
- Терига-тери контакти бўлмаган пайтда, ҳар доим гўдакни яхши кийинтирган ва ўранган ҳолда ушланг. Кўшимча яна болага қалпоқча ва пайпоқ кийдириг, юмшоқ ва қуруқ пеленкага эркин ўранг ва кўрпача билан ёпинг.
- Гўдакнинг қўл ва оёқларини иссиқлигига ишонч ҳосил қилиш учун тез-тез текширинг. Агар улар совуқ бўлса, терига-тери контакти ёрдамида иситинг.
- Гўдакни кўкрак билан тез-тез эмизинг (ёки соғилган кўкрак сутини пиёлача ёрдамида беринг).

ГЎДАКНИ ДАВОЛАНГ ВА ОНАГА МАСЛАҲАТ БЕРИНГ

ОНАГА ГЎДАКНИ УЙ ШАРОИТИДА ПАРВАРИШ ҚИЛИШ БУЙИЧА МАСЛАҲАТ БЕРИНГ

1. ГЎДАКНИ ФАҚАТ ОНА СУТИ БИЛАН ОВҚАТЛАНТИРИНГ

Фақат она сути беринг. Гўдакни соғлом ёки касал бўлишига қарамай фақат она сути билан кечаю кундуз, тез-тез, неча марта хоҳласа, шунча эмизинг.

2. ГЎДАКНИ ДОИМО ИССИҚ ҲОЛАТДА БЎЛИШНИ ТАЪМИНЛАНГ

Совуқ ҳавода гўдакнинг бошини ва оёғини ўранг, устига қўшимча кийим кийдиринг.

3. ҚАЧОН ҚАЙТИБ КЕЛИШ

Кейинги ташриф		Қачон яна дарҳол келиш зарур
Агар гўдакда:	Кейинги кўрикка	Қуйидаги симптомлардан бирортаси пайдо бўлса онага яна дарҳол қайтиб келишни тушунтиринг:
• САРИҚЛИК	1 кундан кейин	• Ёмон эмса ёки ёмон ичса • Уйқучан ёки қарахт бўлса • Ахволи ёмонлашса • Иситма чиқса • Бадани совуқ бўлса • Нафаси тезлашса • Нафаси қийинлашса • Товон ва кафтларда сариқлик пайдо бўлса
• МАҲАЛЛИЙ БАКТЕРИАЛ ИНФЕКЦИЯ • ОВҚАТЛАНИШДАГИ ҲАР ҚАНДАЙ МУАММО • ДИАРЕЯ • ОҒИЗ ОҚАРМАСИ (МОЛОЧНИЦА)	2 кундан кейин	
• ВАЗНИ ЁШИ УЧУН КАМ	14 кундан кейин	

БЕМОР ГҶДАКДА КЕЙИНГИ КУЗАТУВНИ ӢТКАЗИНГ

КЕЙИНГИ КУЗАТУВЛАРДА ӢАР БИР БЕМОР ГҶДАКДА "ӢТА ОҒИР КАСАЛЛИК" БЕЛГИЛАРИНИ ИЗЛАНГ ВА БАӢОЛАНГ

МАӢАЛЛИЙ БАКТЕРИАЛ ИНФЕКЦИЯ

2 кундан кейин

- Киндикни кўздан кечиринг. Қизариш ёки йирингли ажралмалар борми?
- Теридаги йирингчаларни кўздан кечиринг.

Даволаш:

- Киндикдаги йиринглаш ва қизариш сақланиб қолаётган бўлса ёки кўпайган бўлса, гўдакни касалхонага юборинг. Йиринглаш ва қизариш камайган бўлса, онага антибактериал воситани 5 кун давомида беришни давом эттиришни ва маҳаллий инфекцияни уй шароитида даволашни маслаҳат беринг.
- Теридаги йирингчалар ўзгаришсиз қолган бўлса ёки кўпайган бўлса гўдакни касалхонага юборинг. Агар теридаги йирингчалар камайган бўлса, онага антибактериал воситани 5 кун давомида беришни давом эттиришни ва маҳаллий инфекцияни уй шароитида даволашни маслаҳат беринг.

САРҒАЙИШ

1 кундан кейин: сарғайишни изланг

- Кафт ва оёқ тағларида сарғайиш борми?

Даволаш:

- Агар кафт ва оёқ тағларида сариқлик кузатилса касалхонага жўнатинг.
- Агар кафт ва оёқ тағларида сариқлик бўлмаса, лекин сариқлик сақланиб қолаётган бўлса, уй шароитида парваришни давом эттиришни тавсия этинг ва кейинги кўрик учун қачон келишини айтинг.
- Агар сариқлик секин аста йўқолиб бораётган бўлса онани қўллаб қувватланг ва уй шароитида парваришни давом эттиришни тавсия этинг. Онага гўдак билан 2 ҳафталик бўлганда қайта ташриф буюришни тайинланг. Агар сариқлик гўдакнинг 2 ҳафталик ёшида ҳам сақланиб турса, аҳволини баҳолаш учун касалхонага юборинг.

ДИАРЕЯ

2 кундан кейин

- Сўранг: - Диарея тўхтадимми?

Даволаш:

- Агар диарея тўхтамаган бўлса, гўдакнинг аҳволини баҳоланг ва керакли давони белгиланг. «Болада диарея борми?» бўлимига қаранг.
- Агар диарея тўхтаган бўлса, онага болани фақат кўкрак билан эмизишни айтинг.

БЕМОР ГҶДАКДА КЕЙИНГИ КУЗАТУВНИ ӢТКАЗИНГ

ОВҚАТЛАНИШДАГИ МУАММОЛАР

2 кундан кейин

Овқатланишни қайта баҳоланг. «Овқатланиш муаммолари ёки камвазнлик бор-йўқлигини текшириб кўринг» - бўлимига қаранг.

Биринчи ташриф пайтида аниқланган барча овқатланиш муаммолари тўғрисида сўранг.

- Онага ҳар қандай янги ёки сақланиб қолган овқатланишдаги муаммолар бўйича маслаҳат беринг. Агар онага овқатлантиришни бутунлай ўзгартиришни маслаҳат бераётган бўлсангиз, онадан боласи билан яна келишни сўранг.
- Агар, гўдакнинг вазни ёши учун кам бўлса, онадан биринчи ташрифдан 14 кун кейин тана вазнини баҳолаш учун келишни сўранг.

Истисно: Агар, Сиз овқатлантириш яхшиланишига ишонмасангиз, ёки гўдак вазн йўқотган бўлса, уни касалхонага юборинг.

КАМВАЗНЛИК

14 кундан кейин

Гўдакнинг вазнини ўлчаб кўринг ва ҳали ҳам вазни ёшига нисбатан камми, аниқланг.

Овқатлантиришни қайта баҳоланг. «Овқатлантириш муаммолари ёки камвазнлик бор-йўқлигини текшириб кўринг», - бўлимига қаранг.

- Агар боланинг вазни ёши учун камлиги барҳам топган бўлса, онани мақтанг ва даволашни давом эттиришни маслаҳат беринг.
- Агар боланинг вазни ҳали ҳам кам бўлсаю, лекин овқатланиши энди меъёрига тушган бўлса, онасини мақтанг. Онаси болани 1 ойдан кейин навбатдаги эмлаш учун олиб келганида боланинг вазнини яна тортиб кўришни сўранг.
- Агар боланинг вазни ҳали ҳам кам бўлиб, овқатланиш муаммолари ҳам ҳали сақланиб қолган бўлса, онага овқатлантириш бўйича маслаҳат беринг. Онадан 14 кундан сўнг (ёки навбатдаги эмлаш учун келганда, лекин 14 кундан кечикмасдан), қайтиб келишини сўранг. Болани бир неча ҳафта давомида, бола яхши овқатлана бошлаб, мунтазам равишда вазн қўша бошламагунча ёки ёшига нисбатан камвазнлик йўқолмагунча кузатиб боринг.

Истисно: Агар, Сиз овқатлантириш яхшиланишига ишонмасангиз, ёки гўдак вазн йўқотган бўлса, уни касалхонага юборинг.

ОҒИЗ ОҚАРМАСИ

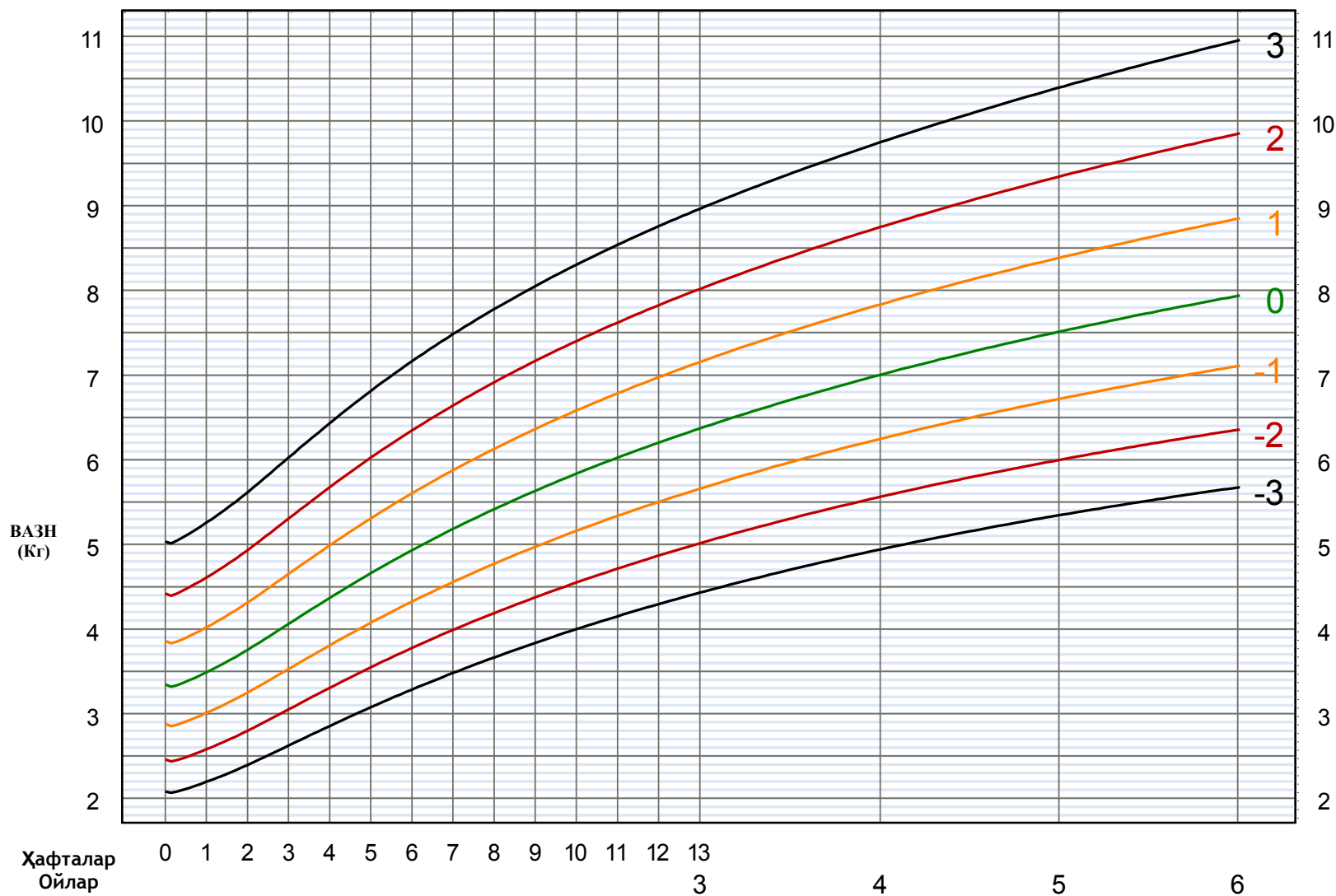
2 кундан кейин

Оғиздаги яраларни ёки оқ қарашларни изланг.

Овқатлантиришни қайта баҳоланг. “Овқатлантириш муаммолари ёки камвазнлик бор-йўқлигини текшириб кўринг», - бўлимига қаранг.

- Агар болада оқ қараш кўпайган ёки унинг кўкрак олиши ёки эмишида муаммолар бўлса, уни касалхонага юборинг.
- Агар оқ қараш ўзгармай турган ёки камайган ва бола меъёрида овқатланаётган бўлса, суюлтирилган генцианвиолет билан яна 5 кун даволашни давом эттиринг.

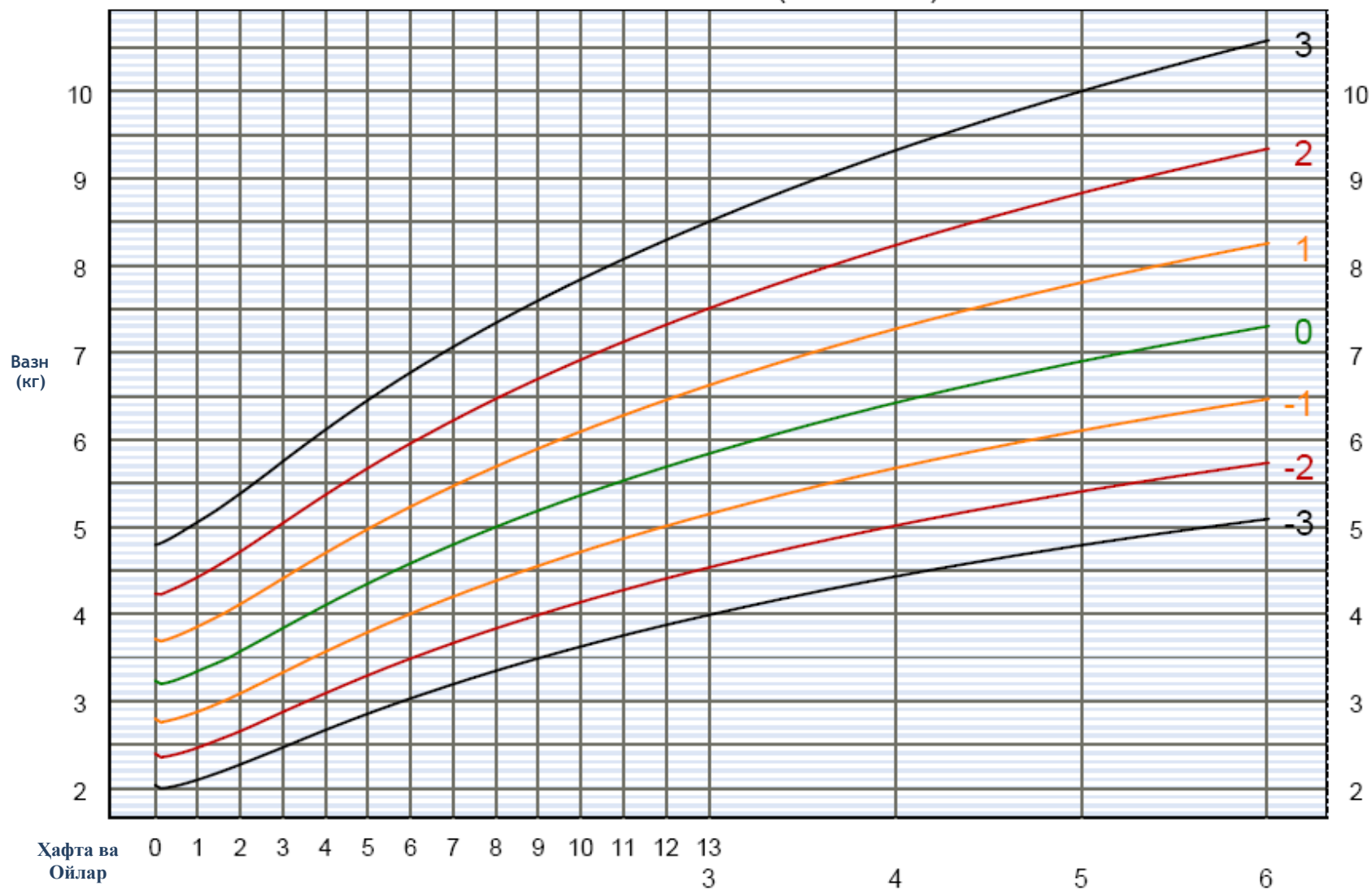
Ўғил болалар Вазни ёшга мослиги.
Туғилишдан – 6 ойгача (Z-индекс)

Ушбу “Вазни ёшга мослиги” жадвали вазннинг ёшга мослигини медианага (“0” рақамли чизик) нисбатан таққослаб беради. “Вазни ёшга мослиги” “-2” чизигидан пастда бўлса - болада “камвазглик” бор, “-3” пастда бўлса - болада озиқланишнинг оғир бузилиши бор. Бундай болаларда жуда озғинлик белгилари ёки Квашиоркор (болалар пеллаграси) бўлиши мумкин

Ёши - тўлиқ ҳафта ва ойларда

Қиз болалар Вазни ёшга мослиги
0– 6 ойгача (Z-индекс)

Ушбу “Вазни ёшга мослиги” жадвали вазниги ёшга мослигини медианага (“0” рақамли чизик) нисбатан таққослаб беради. “Вазни ёшга мослиги” “-2” чизиғидан пастда бўлса - болада “камвазник” бор, “-3” пастда бўлса - болада озиқланишнинг оғир бузилиши бор. Бундай болаларда жуда озғинлик белгилари ёки Квашиоркор (болалар пеллаграси) бўлиши мумкин

Ёши - тўлиқ ҳафта ва ойларда